



Aan de voorzitter van de Evaluatiecommissie Wiv 2017
Mevrouw drs. R.V.M. Jones-Bos
Turfmarkt 147
2511 DP DEN HAAG

Uw kenmerk

Ons kenmerk
2020/0157

Datum
2 december 2020

Betreft
Evaluatie Wiv 2017

Geachte mevrouw Jones-Bos,

In de afgelopen periode is de CTIVD door uw commissie meerdere malen in de gelegenheid gesteld om haar opvatting omtrent de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017) te delen, zowel op schrift (met name onze brief van 11 augustus en de aan uw commissie doorgestuurde tekst over verdrag 108+) alsook via diverse presentaties. Dat is door ons zeer gewaardeerd.

Graag wil ik nog de belangrijkste opvattingen van de CTIVD met betrekking tot het toezicht met u delen.

Voor wat betreft het toezicht in het kader van de nationale veiligheid in algemene zin en haar eigen rol daarbinnen, hanteert de CTIVD als uitgangspunt dat er een balans behoort te zijn tussen het waarborgen van de nationale veiligheid, zoals die mede gestalte krijgt in het bieden van voldoende slagkracht voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, en het tegelijkertijd waarborgen van fundamentele rechten. Effectief – d.w.z. bindend – onafhankelijk toezicht is daarbij essentieel.

Het waarborgen van de nationale veiligheid is een geïntegreerd proces, zoals de werkwijze van de diensten laat zien. Het toezicht daarop dient eenzelfde dynamiek te weerspiegelen. Alleen een eveneens geïntegreerd toezicht biedt daarvoor de noodzakelijke randvoorwaarden. De tekortkomingen in de Wiv 2017 op dit punt dienen te worden hersteld. De CTIVD heeft bepleit dat beide bestaande toezichthouders opgaan in één geïntegreerde toezichthouder. Dit brengt

Adres:
Oranjestraat 15 | 2514 JB Den Haag
T 070 315 5820
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl

naast een vereenvoudiging bovendien schaalvoordelen met zich mee, die de flexibiliteit en effectiviteit versterken.


De discussie over noodzakelijke waarborgen in het kader van de bescherming van fundamentele rechten heeft in de periode tussen het creëren van de Wiv 2017, de uiteindelijke totstandkoming ervan en heden meerdere nieuwe impulsen gekregen. Daartoe behoren de zorgen die samenleving heeft uitgesproken via onder meer het referendum, het nieuwe verdrag 108+ en de steeds groeiende jurisprudentie. Ten aanzien van deze jurisprudentie benadrukt de CTIVD dat 'voldoen' aan de jurisprudentie betekent dat aan het uiterste rechtsstatelijke minimum wordt voldaan. Van Nederland, mede gelet op zijn (internationale) reputatie mag worden verwacht dat het verder gaat dan te voldoen aan deze ondergrens.

Het verwerken van data behoort vandaag de dag tot de kern van de activiteiten van inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Het gaat om een dynamisch proces dat vanuit toezichtsperspectief niet uitsluitend/juist niet vooraf in alle omvang kan worden ingeschat. Het vinden van een goede balans vraagt een herijking met betrekking tot effectief toezicht zodanig dat gegevensverwerking, en in het bijzonder geautomatiseerde data-analyse, in ieder geval onderwerp is van bindend ex nunc/ex post toezicht. Het algemene gegevensbeschermingsrecht (waar ook de nationale veiligheid met uitzondering van de AIVD en MIVD onder vallen) en bijvoorbeeld in het specifieke databeschermingsrecht voor de politie kunnen hier mede als voorbeeld dienen. Het vernieuwde verdrag 108+, dat voor ratificatie voorligt, is in dit verband eveneens duidelijk door het domein van de nationale veiligheid onder de volle werking van het verdrag te plaatsen. Het is niet te onderbouwen waarom het ontbreken van bindende toezichtsbevoegdheden ten aanzien van het meest gevoelige en meest relevante aspect van gegevensverwerking - de verwerking zelf - proportioneel en noodzakelijk in een democratische samenleving is.

De recent geconstateerde onrechtmatigheden in de CTIVD-rapporten over bulkdatasets (rapporten 70 en 71) onderstrepen opnieuw de noodzaak van effectief toezicht en de beperkingen van een 'aanbevelingen-model'. De bevoegdheden die in de Wiv 2017 liggen bij de klachtenafdeling (met name artikel 124, lid 4 en 5, waarin de verplichting is opgenomen dat de minister gehouden is de toezichtsoordelen op te volgen) dienen eveneens van toepassing te zijn op de oordelen van de afdeling toezicht.

De CTIVD ziet met belangstelling uit naar het rapport van uw commissie,

Met vriendelijke groet,


Dr. N.A.N.M. van Eijk
Voorzitter


Mr. drs. Kristel Koese
Secretaris

Adres:
Oranjestraat 15 | 2514 JB Den Haag
T 070 315 5820
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl